

zveza je med primerno težkoto in gostoto teles? — 17. Kako se razločite besedi „gosto“ od „debelega?“ — 18. Zakaj se lahko porabi število primerne težkote? — 19. Kako je ravnati, ako hočemo težkoto takega telesa preračunati s pomočjo njegove primerne težkote? — (Dalje prih.)

Dopisi in novice.

Iz Vrabč na Vipavskem 9. maja 1878. Gospod vrednik! Kakor Vam je znano, imam dobro voljo, da spišem včasih kaj malega za priljubljenega mi »Tovariša«. Ne pričakujte pa kaj posebno novega iz našega samotnega kraja. Saj veste, kdor pride le malokdaj v dotiko s svetom, ta vé le malo novega povedati. Na šolskem polji se dogodi le redkokrat kaj novega, druge novice nam pa prinašajo raznoteri slovenski listi. Torej nič novega od tukaj. Vendar, kdor ima veselje do pisarije, ta vže kaj najde, da sporoča časnikom. Taka je z mano. Danes Vam hočem pisati o reči, o kateri se Vam še sanjalo ne bilo, tem manj, da dobite kaki dopis o tem. Vem, de Vam je znano, da se nahajo ljudje, katerim je tovaršija in družba čez vse. In glejte, vsega tega jaz tukaj pogrešam. Ne mislite pa, da se dolgočasim, ako na samem prebivam. Nič menj, kot to! Vsaka reč na svetu ima svoje solčno in senčno stran. Tudi samota s časom postane človeku priljubljena. Ima pa ona še to dobro, da človek lažje bolj temeljito premisluje o tej in uni reči, ker ga ne moti svetni hrum. Zato pravijo: »V samoti se rodijo misli«. Vsekako pa bi me znali vprašati, zakaj Vam pišem danes o tem predmetu; kaj mi je dalo k temu povod? — Nekateri mislijo, da v samoti človek ne more veselo in zadovoljno živeti. A to ni tako. Človeku se je treba privaditi samote, potem mu je ljuba. Navada je druga natura. Se vé, kdor rad leta od veselice do veselice, kakor metulj od rožice do rožice, temu je res težko, ako mora osamljen živeti. Sicer pa ravno učiteljski stan ne dopušča, da bi se človek mogel od več kratkočasiti. Učitelju manjka prvič časa, drugič pa novcev za veselice. Znal pa bi me kdo vprašati: »Za Bogá, kaj pa delaš v samoti, in kako poženeš proste ure; s kom se baviš ves božji dan? Ti mora pač presneto dolgočasno biti? — Na to odgovarjam:

„V petji postanejo
Mične samote“,

kakor je pel nekđaj verli Poženčan. Pač res, petje prežene človeku vse muhe, ki ga dolgočasijo. Lotil sem se torej in poskušam, kako se jezđari na Pegazu. Da si me časi malo oberca, nič ne dé; zopet ga na novo osedlam. Zložil sem vže nekaj pesnic, in o priložnosti Vam jih še pošljem, da jih objavite po »Tovarišu«, ako to za dobro sprevidite. Danes pa Vam priložim eno za pokušinjo, ki Vam naj naznanja:

Kje je moj dom?

1.

Na samoti,
V tihoti
Zđaj odločen mi je dom;
Če Bog hoče,
Je mogoče,
Da zapustil ga ne bom.

2.

Tukaj gori
Na Tabori
Se odpira lep razgled;
Morje krasno,
Nebó jasno
Tú imamo na pogled.

3.

Sapa zdrava,
In narava
Okrepčava nam teló;
Duha blaži,
In tolaži
Milo-jasno pa nebó.

4.

Tú le knjiga
Mi je briga,
Tovarišico njó imam;
Ona prava
Je zabava,
Zarad tega jo čislam!

5.

Tú prepevam,
Razodevam
Serčne čute v pesnicah.
Razvedrilo
Mi je mlo,
Šétam ko po traticah.

6.

Na samoti,
V tihoti,
Prav lahko Boga častim;
Če On hoče,
Je mogoče,
Da tú dneve preživim.

No, kaj ni prijetno in kratkočasno, ako se človek o prostih urah bavi s takimi in enakimi mislimi? — Kaj ne donša to učitelju več koristi in zabave, kakor če trati nepotrebno čas in denar? —

Če človek na samem živi, ima pa še tudi to dobro, da lažje shaja v današnjih hudih časih, in manj potrosi na hrani in obleki. Zadnjič (in to je naj imenitnejše) človek na samem bolj lahko premišljuje resno in temeljito o tej in uni reči, kajti tu ga nihče ne moti. Ako pa živi človek bolj med svetom, moti ga zdaj to zdaj uno. Da bi se pa kdaj vsedel in kaj koristnega spisal, to mu pa še na misel ne pride. Kdor pa nikoli nič ne piše, ta menda tudi malo bere. To vem iz lastne skušnje. Ko neham brati, neham tudi pisati. Ali se tudi drugim tako godi, ne vem, a pri meni je navadno tako, čim bolj na samem živim, tem več veselja imam za branje in pisarenje. Družbe pa so mi še vedno več škodovale nega hasnile. Je vže tako! Iz vsega tega lahko sprevidite, da človek ni nesrečen, ako živi bolj za se in osamljen. Spominjam se tukaj necega zelo spoštovanega gospoda, o katerem mi je znano, da si je poiskal tihega kotička edino iz tega vzroka, da na tihem in nemoten od sveta tem lažje živi svojim študijam. In na vse zadnje ima človek, ako biva na samem, časa dovolj, da sam sebe vedno bolj in bolj spoznava. To spoznanje pa je, kakor sploh znano, naj bolj imenitno za človeka. Človek, ki biva med hrupom sveta, pa le rad druge presoja, na se pa pozabi. In tako končujem današnji dopis z najdejo, da sem dobro zagovarjal svojo reč, da-si tudi sem govoril »pro domo sua«. Z Bogom!

Ivan Zarnik.

— (Iz seje c. k. dež. šl. sl. sveta za Kranjsko dne 2. maja l. 1878.)

Predseduje c. k. deželni predsednik France vitez Kalina-Urbanov, navzočnih 8 sočlanov. G. predsednik tvori sejo pozdravljuje skupščino, perovodja prebere razrešene vloge i. dr. Na dnevnem redu je bilo:

Dvema učiteljema na vadnici se je priznala prva petletnica. —

Odobrilo se je, da se ima za mesto izključiti gojenec iz m. učiteljsica, drugemu se ima odvzeti državna štipendija. —

Prošnja ljudskega učitelja za napravo učiteljskega izpita se je predložila sl. ministerstvu, ob enem se je prosilo, da naj se deželni šolski svet pooblašča, ka sme oprostiti zrelostnega izpita tiste učitelje, ki so bili po določbi §. 53 derž. šl. postave odstavljani kot provizorni učitelji a puščeni le za pomožne učitelje, ako se za učiteljski izpit oglase l. 1878. —

Voljen je bil posebni odsek, da sestavi osnutek učnega postopanje (Lehrganges), po katerem se imajo izpeljati učni čerteži na ljudskih in meščan-

skih šolah vsled razglasa ministra za prosveto in bogočastje dne 5. aprila l. 1878. št. 5316, kar se tiče namreč pospeševanja poučevanja v jeziku na ljudskih in meščanskih šolah; ta odsek ima tudi priprave delati za letošnje deželno učiteljsko skupščino.

V Jesenicah se ima napraviti 1razredna ljudska šola in v Žireh 3razredna ljudska šola z začetkom prihodnjega leta, učiteljski plači boste po 450 in 400 gl.

Na ljudski šoli v Kranji se ima napraviti posebni ločeni 4. deklški razred s pričetkom prihodnjega leta. —

Predlog gimnazij, ravnateljstva zastran službe hišnika v licealnem poslopij se je napolil s primernim nasvetom dež. odboru.

Prošnja učiteljstva na 4razredni ljudski šoli za povišanje plače se ni sprejela.

Zač. učitelj Anton Bartel iz Mehovega se je poterdil za stalnega.

Prizivi zastran šolskih zamud, prošnje za posojilno izplačevanje, nagrado in denarno pripomoč so bile razrešene.

— **(Iz štajerskega deželnega šolskega sveta.)** V seji 25. aprila se je na znanje vzelo poročilo o lanskej deželnej učiteljskej konferenci v Gradcu in sprejeli so se dotični predlogi te skupščine. — Na deklškej šoli v Lipnici se je dovolila francoščina kakor neobvezni predmet. — Učitelju Franju Jurkovicu v Šmariji pri Jelšanah se je dovolila 1. petletna doklada. >S. N.<

— **(Šolsko.)** Štajerskemu učiteljskemu društvu v Gradcu je ministerstvo naložilo, naj podaja vladi nasvete, kako bi se napravile odgojevalnice za razdivjano šolsko mladino, katere šole niso v stann ukrotiti. Taki zavodi bi bili torej za dečke to, kar so za odrasle potepuhe posilne delavnice. Na Kranjskem se ima deželni odbor baviti s tem vprašanjem. — (Več kersčanstva, pa manj liberalizma po šolah, to bi bilo najboljšje rešenje tega vprašanja.) Vr.

— **(Študentovske štipendije.)** Grofa Antona Auersperga, ali Anastazija Grūna, tri štipendije po 360 gld. na leto so za Kranjce razpisane. Prezentačijsko pravico ima jerobstvo zdaj še mladoletnega sina grofovega, Teodorja. Prositi morejo študentje iz Kranjskega, seosebno rojeni nasledniki nekdanjih položnikov grofovih. — Dalje so razpisane tudi tri enake štipendije za Štajerce, zlasti za rojene Gradčane. Čas za prositev do 20. maja pri namestništvu v Gradcu.

— **(Na mariborskej deklškej meščanskej šoli),** s katero je združen tečaj za izobraževanje učiteljic ročnih del, se prične 6. maja, vsled naredbe deželnega šolskega sveta, 4 tedenski poduk za one učiteljice te stroke, katere to službo uže opravljajo, a nemajo potrebnih izpitov.

— **Deželni odbor** je priterdil, da se ima napraviti v Jesenicah na Dolenskem 1 razredna šola s 450 gl. učit. plače. Da se Matija Bartel v učiteljski službi na ljudski šoli Podgradom (v Mehovem) stalno nastavi, in da se dvo-razredni ljudski šoli v Žireh in Cirknici razširita v trirazredne šole z učiteljskimi plačami po 500, 450 gld.

— **(Janez Vresie)** nadučitelj na 3razredni šoli v Leskovcu dosihmal provizoren, postaja stalen; deželni odbor je v to priterdil v seji 4. maja t. l.

— **Poterjena je knjiga:** Poduk o ženskih ročnih delih za učiteljice, učiteljske pripravnice in gospodinje. To knjigo je spisala gospa Ana Stumpf, nadučiteljica v Terstu. Cena ji je 80 kr.

— **(„Cerkvenega glasbenika“)** slovensko glasilo Cecilijinega društva v Ljubljani, izšla je ravnokar prva številka. Na dvanajstih straneh (redno boče imel le 8 strani), donša mnogo spisov, izmej katerih je omeniti sestavek: »kakih mislij je mnogoterno še katoliška duhovščina zastran cerkvene glasbe«,

ki bode dokazal, — da je »Ceciljino društvo« popolnem Wittovih nazorov, ki ima tudi mnogo nasprotnikov, — kakor jih bode imelo mlado društvo cecilijansko v Ljubljani. Prvi spis tega »Glasbenika« razpravlja bitstvo cerkvene glasbe; zasluge si bo to društvo gotovo pridobilo, ako se mu posreči, naše popolnem propalo cerkveno petje na noge spraviti. Listu pridejana je muzikalna priloga, ki obsega: 1. Offertorium in ascensione domini, vglasbil A. Foerster. 2. Prva pesen sv. rožnega venca (napev iz l. 1678), harmonizoval A. Foerster. 3. Druga pesen sv. rožnega venca (napev iz l. 1678), harmonizoval A. Foerster. Vglasbene so te pesni v pravem cerkvenem duhu, katerega se je doslej zastonj v cerkvah iskalo. List bode, kakor se kaže, uredovan po značaji nemških »Flieg. Bl. für Kirchenmusik« od dr. Fr. Witta, ter bode izhajal po jedenkrat na mesec. Urednika sta mu g. Gnjezda in g. Foerster. »S. N.«

Razpisi učiteljskih služeb.

Na Kranjskem. Na c. k. mož. in žensk. učiteljišču v Ljubljani z nemškim učnim jezikom služba glavnega učitelja za nemški jezik in namestovaje za pedagogiko; plača 1000 gl., aktivne priklade 250, in postavne petletne doklade. Prošnje pri c. k. dež. sl. svetu do 15. junija t. l. — V šolskem okraji Kranjskem: Na Irazredni šoli v Voklem (Hülben) učit. služba l. p. 450 gl. in prosto stanovanje. Prošnje do konča maja krajnemu sl. svetu.

Listnica vredništva: G. Albinus na Krasu. — V marsičem imate prav, Vaša sodba je ostra ali resnična. — V poglavitni reči sva si navskriž.

Vrednik Uč. T. v ljudo naznanja, da stanuje sedaj v gosposkih ulicah h. št. 3. v I. nadstropju na dvorišču.

Važno za šole!

Zemeljske krogle, telurije in planetarije,

potrjene od visokega ministerstva,

priporočuje:

J. Felkl in sin,

fabrika učnih sredstev in trgovina s papirjem

v PRAGI.

Celetne ulice št. 30.

V isti zalogi so tudi izišle v daljnih krogih kakor za naj boljše priznane:

Risanke

po Grandauer-jevih risanskih predlogah

za ljudske in meščanske šole.

Ceniki teh učnih pomočkov in vzorki risank se na izraženo željo zastonj pošiljajo.